

Efa Gruffudd Jones

Comisiynydd y Gymraeg

5 Rhagfyr 2023

Gwaith craffu blynyddol: cwestiynau dilynol

Annwyl Efa

Diolch am ddod i gyfarfod y Pwyllgor ddydd Mercher 8 Tachwedd 2023, ar gyfer ein sesiwn graffu flynyddol. Rydym yn ddiolchgar i chi am ateb ein cwestiynau. Yn dilyn ein trafodaeth, hoffem ofyn cyfres o gwestiynau i chi sy'n codi o'r dystiolaeth a ddarparwyd gennych.

System Rheoli Achosion

Roeddem yn pryderu ynghylch y wybodaeth a glywsom am y cynnydd sy'n cael ei wneud o ran gweithredu'r System Rheoli Achosion newydd ar gyfer y swyddfa. Mae eich adroddiad blynyddol yn nodi y bydd y system newydd yn weithredol yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol. Fodd bynnag, roedd eich ymateb yn y cyfarfod yn awgrymu na fyddai'r system yn gwbl weithredol. Gwnaethoch ddweud wrthym:

Mi oedd y system yma i fod, yn wreiddiol, i'w gyflwyno i ni ym mis Hydref 2022 i'w brofi. Cafodd hynny ei fwrw ymlaen i Chwefror 2023, ac mae'n flin gyda fi i rannu gyda chi ein bod ni'n dal mewn sefyllfa lle dŷn ni ddim yn gallu defnyddio'r system ar hyn o bryd...Mae yna elfennau o'r system rŷn ni'n gallu eu defnyddio, ond dyw'r system yn ei chyfanrwydd ddim yn barod eto i ni ei defnyddio.

Byddem yn ddiolchgar pe gallech amlinellu pa agweddau sy'n weithredol ar hyn o bryd, a phryd yr ydych yn disgwyl i elfennau eraill y system fod yn barod.

O ystyried y ffaith bod eich swyddfa wedi gwario £243,000 ar y prosiect hwn hyd yma, rydym yn siŵr eich bod yn gwerthfawrogi'r ffaith ein bod yn awyddus i ganfod sut y mae'r gwariant hwn yn sicrhau

gwerth am arian (yn enwedig o ystyried y pwysau ar eich cyllidebau), a sut y bydd yn cefnogi swyddogaethau eich swyddfa. Byddem yn croesawu crynodeb o'r manteision a ddaw yn sgil defnyddio'r system newydd hon.

Roedd clywed am y costau anhysbys ychwanegol a allai godi yn sgil natur y contract dan sylw hefyd yn destun pryder. O ystyried y swm a wariwyd eisoes, a'r cyfyngiadau ariannol y mae'n rhaid i chi lynu wrthynt, byddem yn ddiolchgar pe gallech roi sicrwydd na fydd cost y prosiect hwn yn cynyddu, a bod cynllun ar gyfer ei roi ar waith.

Annibyniaeth ar y Llywodraeth

Yn ystod y cyfarfod, buom hefyd yn trafod sut yr ydych yn bwriadu cynnal eich annibyniaeth ar Lywodraeth Cymru.

Rydych wedi cyhoeddi eisoes na fyddwch bellach yn cynnal nifer y swyddfeydd yr oeddech yn eu cynnal yn flaenorol (cyfanswm o bedair swyddfa). Fel rhan o'r gweithgarwch ad-drefnu hwn, byddwch yn prydlesu swyddfeydd yn adeiladau Llywodraeth Cymru ym Mharc Cathays. Mewn perthynas â Pharc Cathays, gwnaethoch ddweud wrthym:

Rŷn ni ar lawr ar wahân i swyddogion Llywodraeth Cymru, â system pàs sy'n golygu allwn ni ddim crwydro i swyddfeydd ein gilydd o gwbl.

Roeddem yn ddiolchgar ichi am egluro'r sefyllfa honno. Fodd bynnag, mae gan rai o Aelodau'r Pwyllgor amheuon ynghylch y trefniant hwn, fel y soniwyd yn ystod y cyfarfod. Gwnaethoch ddweud wrthym:

Dwi'n meddwl ein bod ni'n gallu rhoi digon o gamau mewn lle i sicrhau ein hannibyniaeth ni.

Byddem yn ddiolchgar pe gallech amlinellu'r camau pellach y byddwch yn eu cymryd i ddangos sut y byddwch yn gallu cynnal ac arddangos yr annibyniaeth hon.

Yn ogystal, rydym yn pryderu ynghylch unrhyw ddiffygion cyllidebol y byddwch yn eu hwynebu yn y dyfodol, o bosibl, a'ch annibyniaeth wrth fynd i'r afael ag unrhyw sefyllfa o'r fath. Gwnaethoch ddweud wrthym:

...rwy'n credu bod gennym ni lythyr ar ffeil gan Lywodraeth Cymru sy'n dweud pe bydden ni yn y sefyllfa o gyrraedd diwedd blwyddyn ariannol ac ein bod ni angen cyllid ychwanegol, y bydden nhw'n rhoi ystyriaeth lawn i hynny...

Pe bai sefyllfa o'r fath yn codi eto, a phe bai angen cyllid arnoch i herio Llywodraeth Cymru ei hun, mae pryder y gallai sefyllfa o'r fath gael ei gweld fel un a fyddai'n peryglu eich annibyniaeth. Byddem yn ddiolchgar pe gallech amlinellu sut yr ydych wedi rhoi ystyriaeth i senario o'r fath, a phe gallech roi sicrwydd na fydd eich annibyniaeth yn cael ei pheryglu.

Heriau ariannu ar gyfer 2024-25

Rydym yn nodi mai costau staffio sy'n gyfrifol am oddeutu 75 y cant o wariant blynyddol y sefydliad, a bod eich adroddiad blynyddol yn nodi bod yr undebau llafur "wedi bod yn brwydro dros gynnydd i gyflogau" mewn ymateb i bwysau chwyddiant. Mae chwyddiant yn parhau i fod yn uchel, ac roeddem yn pryderu i glywed y gallai'r cam o fodloni'r gofynion hyn o ran cyflogau arwain at ddiswyddiadau. Byddem yn ddiolchgar pe gallech ddarparu gwybodaeth ynghylch yr asesiad yr ydych wedi'i wneud o'r effaith y gallai diswyddiadau o'r fath ei chael ar allu eich swyddfa i gyflawni ei gwaith, o ran eich swyddogaethau rheoleiddio, ac o ran hyrwyddo a hwyluso'r iaith yn y sector preifat a'r trydydd sector.

O ystyried mai byr yw'r amserlen ar gyfer cyflwyno adroddiadau fel rhan o'r gwaith craffu seneddol ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2024-25, byddem yn ddiolchgar pe gallech amlinellu unrhyw faterion eraill y dylem eu hystyried yn ystod y gwaith craffu hwnnw yn eich barn chi, a hynny **erbyn dydd Gwener 15 Rhagfyr 2023 fan bellaf.**

Edrychaf ymlaen at glywed gennych maes o law.

Yn gywir,

Delyth Jewell AS
Cadeirydd y Pwyllgor

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu yn Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.